

Regionstyrelsen

Yttrande över Ett fönster av möjligheter - stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över Utkast till lagrådsremiss - Ett fönster av möjligheter - stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Socialdepartementet har remitterat Utkast till lagrådsremiss *Ett fönster av möjligheter - stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*, till Region Stockholm för yttrande. Utkastet till lagrådsremiss innehåller förslag som syftar till att dels förbättra skydd och stöd till personer som behöver skyddat boende, dels stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

Det föreslås i utkastet att skyddat boende ska regleras som en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Om ett barn följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende blir det fråga om en insats också för barnet, som beviljas efter individuell bedömning och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser. När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna ska placeringen av barnet göras med stöd av socialtjänstlagen (2001:453). Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, ska socialnämnden, efter ansökan hos förvaltningsrätten, kunna placera barnet i ett skyddat boende med stöd av en ny lag. En hälsoundersökning ska erbjudas i anslutning till placeringen. I utkastet lämnas också förslag som rör bestämmanderätten över barnet under den tid som barnet är placerat.

Region Stockholm ser positivt på att insatsen skyddat boende lagregleras och att ansvaret för skydd och stöd till personer med insatsen tydliggörs.

Det är framför allt viktigt att socialnämnden redan före eller i ett tidigt skede av barnets placering, uppmärksammar behov av insatser från bland annat hälso- och sjukvården. Region Stockholm tillstyrker att en hälsoundersökning erbjuds barn i skyddat boende för att i ett tidigt skede synliggöra eventuella behov av hälso- och sjukvårdsinsatser. Region Stockholm vill samtidigt understryka vikten av att hälso- och sjukvården underrättas om ett barns placering i skyddat boende, så att en hälsoundersökning kan komma till stånd. För att göra regelverket lättöverskådligt kan det övervägas om bestämmelserna som rör hälsoundersökningar för placerade barn ska arbetas in i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) i stället för att regleras i en egen lag.

När det gäller barns placering i skyddat boende utan samtycke från den ena vårdnadshavaren behöver det enligt Region Stockholm övervägas bestämmelser som möjliggör för den vårdnadshavare som barnet är placerat med att ensam bestämma i hälso- och sjukvårdsfrågor som annars kräver båda vårdnadshavarnas samtycke. Detta gäller i synnerhet hälsoundersökning i anslutning till placeringen, men också uppföljande hälso- och sjukvårdsinsatser efter en sådan undersökning.

Slutligen anser Region Stockholm att den av utkastet redovisade genomsnittliga kostnaden för en hälsoundersökning är för lågt beräknad och behöver ses över i det vidare arbetet med förslagen

Bakgrund

Socialdepartementet har remitterat Utkast till lagrådsremiss *Ett fönster av möjligheter - stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*, till Region Stockholm för yttrande.

Utkastet till lagrådsremiss innehåller förslag som syftar till att dels förbättra skydd och stöd till personer som behöver skyddat boende, dels stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

Det föreslås att skyddat boende ska regleras i socialtjänstlagen som en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Om ett barn följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende blir det fråga om en insats också för barnet som beviljas efter individuell bedömning och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser. När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna ska placeringen av barnet göras med stöd av socialtjänstlagen. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, ska socialnämnden, efter ansökan av

förvaltningsrätten, kunna placera barnet i skyddat boende med stöd av en ny lag. En förutsättning för sådan placering är att det finns en risk för barnets säkerhet eller hälsa. I utkastet lämnas också förslag som rör bestämmanderätten över barnet under den tid som barnet är placerat.

Vidare föreslås i utkastet att socialnämnden ska underrätta regionen om att ett barn eller en ung person i åldern 18-20 år placerats i skyddat boende. Regionen ska i anslutning till att placeringen inleds erbjuda barnet eller den unge en hälsoundersökning. Kommuner och regioner ska också, på motsvarande sätt som gäller för barn som vårdas utanför det egna hemmet, vara skyldiga att ingå en överenskommelse om samarbete i fråga om barn och unga som placeras i skyddat boende.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023, förutom de föreslagna bestämmelserna för att tydliggöra barns rätt att gå i skola när de vistas i skyddat boende som föreslås träda i kraft den 3 juli 2023.

Ärendet har internt remitterats till Region Stockholms hälso- och sjukvårdsnämnd, klimat- och hållbarhetsnämnd och Stockholms läns sjukvårdsområde.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm ser positivt på att insatsen skyddat boende lagregleras och att ansvaret för skydd och stöd till personer med insatsen tydliggörs. Förslagen i utkastet är viktiga inte minst för att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Det pekas i utkastet på att medföljande barn i regel bevittnat eller själva utsatts för våld, samtidigt som det i många fall saknas rutiner för dessa barns kontakter med hälso- och sjukvården både hos socialtjänsten och i de skyddade boendena. Många barn har också långa avbrott i skolgången. Detta i kombination med att barn i skyddat boende ofta inte får något stöd eller endast bristfälligt stöd, innebär att det är motiverat att barnen omfattas av de bestämmelser om socialnämndens ansvar som gäller för barn som placeras utanför hemmet i andra former. Region Stockholm instämmer i vikten av att socialnämnden redan före eller i ett tidigt skede av barnets placering i skyddat boende, uppmärksammar behov av insatser från bland annat hälso- och sjukvården.

Region Stockholm tillstyrker förslaget om att barn och unga som är placerade i skyddat boende, på motsvarande sätt som för andra placerade barn, ska erbjudas en hälsoundersökning enligt lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

I utkastet konstateras att barn i skyddat boende ofta har behov av insatser från hälso- och sjukvården. Utkastet hänvisar till forskning som visar att barn i skyddat boende ofta har eftersatt hälso- och sjukvård och tandvård, på motsvarande sätt som gäller för barn som är placerade enligt socialtjänstlagen eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser för vård av unga. Region Stockholm instämmer därmed i att en hälsoundersökning ska erbjudas för att i ett tidigt skede synliggöra eventuella behov av hälso- och sjukvårdsinsatser och för att barnet ska få rätt vård.

För att hälsoundersökningen ska komma till stånd är det avgörande att socialnämnden underrättar regionen om ett barns placering i skyddat boende. Utan sådan information om placeringen kommer regionerna inte kunna rikta erbjudande om hälsoundersökning till det aktuella barnet. Region Stockholms uppfattning är att det i dag brister i efterlevnaden av denna underrättelseskyldighet vad gäller barn som placeras utanför det egna hemmet, och att samma situation riskerar att uppstå vad gäller barn som placeras i skyddat boende.

Enligt Region Stockholm kan det övervägas om bestämmelserna i lagen om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, ska arbetas in i hälso- och sjukvårdslagen i stället för att finnas i egen lag. Alternativt kan det vara lämpligt att i hälso- och sjukvårdslagen hänvisa till bestämmelserna i lagen om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Ett bättre samlat och lättöverskådligt regelverk på området skulle underlätta för hälso- och sjukvårdens verksamheter.

Region Stockholm tillstyrker förslaget om att kommuner och regioner, på motsvarande sätt som gäller för barn som vårdas utanför hemmet, ska ingå en överenskommelse om samarbete när det gäller barn och unga som är placerade i skyddat boende. Region Stockholm har sedan tidigare en överenskommelse med länets kommuner gällande barn och unga som placeras utanför det egna hemmet, med syftet att säkra deras tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård. Region Stockholm ser inga problem med att utvidga överenskommelsen till att också omfatta målgruppen barn och unga som är placerade i skyddat boende.

När det gäller förslagen som rör barns placering i skyddat boende utan samtycke från en av två vårdnadshavare, vill Region Stockholm framföra följande. Utgångspunkten när ett barn har två vårdnadshavare är att dessa tillsammans utövar sina rättigheter och skyldigheter i förhållande till barnet. Placeringar enligt den tilltänkta nya lagen kommer bli aktuella i de

situationer när en av barnets två vårdnadshavare motsätter sig att barnet placeras i skyddat boende tillsammans med den andra vårdnadshavaren. I dessa situationer bedömer Region Stockholm att det typiskt sätt kommer finnas motsättningar mellan vårdnadshavarna. Det kan medföra svårigheter att säkerställa båda vårdnadshavarnas samtycke gällande insatser för barnet, bland annat inom hälso- och sjukvården.

I utkastet föreslås att den vårdnadshavare som barnet är placerat med ensam ska få bestämma i vissa frågor med anledning av placeringen, bland annat vad gäller val eller byte av skolenhet och stöd- och behandlingsinsatser som ges med stöd av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. På motsvarande sätt bedömer Region Stockholm att ett barns behov av hälso- och sjukvårdsinsatser kan vara starkt förknippat med placeringen i skyddat boende. Till exempel är den föreslagna hälsoundersökningen direkt föranledd av barnets placering i skyddat boende. Med tanke på risken för motsättningar mellan vårdnadshavarna, är det enligt Region Stockholm viktigt att det klargörs hur barnets möjligheter till hälso- och sjukvårdsinsatser säkerställs i de fall då det saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte är placerat tillsammans med. En tydlig reglering är viktig till undvikande av att det för hälso- och sjukvårdspersonalen blir otydligt vilka insatser för barnet som kan utföras med endast den ena vårdnadshavarens samtycke, respektive vilka som kräver samtycke från båda vårdnadshavarna. Brist på tydlighet i detta avseende kan leda till att insatser för barnet inom hälso- och sjukvården fördröjs på ett patientosäkert sätt eller inte kommer till stånd alls.

Mot bakgrund av det som anförts i stycket ovan ska det enligt Region Stockholm övervägas bestämmelser som möjliggör för den vårdnadshavare som barnet är placerat med att ensam bestämma i hälso- och sjukvårdsfrågor som annars kräver båda vårdnadshavarnas samtycke, såsom hälsoundersökning i anslutning till placeringen. Risken är annars att barnets eventuella behov av hälso- och sjukvårdsinsatser aldrig blir synliggjorda. Det behöver också övervägas bestämmelser för att säkerställa att uppföljande hälso- och sjukvårdsinsatser kan komma till stånd när ett av två samtycken oskäligt fördröjs eller uteblir.

I utkastet har regionernas kostnader för hälsoundersökningar beräknats utifrån antagandet att en sådan undersökning i genomsnitt kostar 2 060 kronor per barn. Region Stockholm anser att denna kostnad är för lågt beräknad och måste ses över i det vidare arbetet med förslagen. Det ska särskilt beaktas att undersökningen ska omfatta alla tre områdena fysisk,

psykisk och oral hälsa. Kostnaden för en hel hälsoundersökning som omfattar samtliga tre områden uppgår i Region Stockholm till 7 266 kr.

Region Stockholm har i övrigt inget att invända mot förslagen i betänkandet.

Ekonomiska konsekvenser

De hälsoundersökningar som regionerna enligt utkastets förslag ska erbjuda medföljande barn och unga i skyddade boenden är en ny arbetsuppgift. Arbetsuppgiften bedöms enligt utkastet medföra en sammanlagd kostnad om cirka 10 miljoner kronor per år för samtliga regioner. Kostnaden för vardera region redovisas inte i utkastet. Den genomsnittliga kostnaden för en hälsoundersökning har av utkastet uppskattats till 2 060 kronor, vilket bedöms som en för lågt tilltagen summa. Kostnaden för en hel hälsoundersökning som inkluderar områdena fysisk, psykisk och oral hälsa uppgår i Region Stockholm till 7 266 kr. De tillkommande kostnaderna för hälsoundersökningarna bör enligt utkastet hanteras genom en reglering av det generella statsbidraget i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Rickard Sundbom
Administrativ direktör

Beslutsunderlag

1. Utkast till lagrådsremiss – Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende
2. Hälsa- och sjukvårdsnämndens yttrande den 25 oktober 2022
3. Klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande den 19 oktober 2022
4. Stockholms läns sjukvårdsområdes yttrande den 28 september 2022

Beslutsexpediering

1. Socialdepartementet
2. Hälsa- och sjukvårdsnämnden
3. Klimat- och hållbarhetsnämnden
4. Stockholms läns sjukvårdsområde

Regionstyrelsen

Yttrande över Ett fönster av möjligheter - stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Föredragande regionråd: Aida Hadzialic

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har remitterat Utkast till lagrådsremiss *Ett fönster av möjligheter - stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*, till Region Stockholm för yttrande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över Utkast till lagrådsremiss – Ett fönster av möjligheter - stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionrådsberedningens motivering

Skyddat boende är en bokstavligt talat livsviktig insats för många av samhällets mest utsatta, främst kvinnor och barn. Region Stockholm ser därför positivt på att insatsen lagregleras, men för fram vissa synpunkter på delar av det remitterade förslaget.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande
2. Utkast till lagrådsremiss – Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende
3. Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 25 oktober 2022
4. Klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande den 19 oktober 2022
5. Stockholms läns sjukvårdsområdes yttrande den 28 september 2022

Aida Hadzialic